

Livsmiljöenheten/Kultur

Kopia
Se förteckning
sidan 3

Länsstyrelsen i Gotlands län

97 -03- 2 0

Riksantikvarieämbetet och
Statens historiska museer
Ink. 1997 -04- 2 4
Dnr.....

Överklagande har ej skett
inom föreskriven tid.

Eva Jacobsson
Eva Jacobsson
Registrator

Byggnadsminnesförklaring (BM) av de båda byggnaderna på fastigheten S:t Lars 3,
Syskongatan 6 i Visby

Visby innerstads stadsplanstruktur och bebyggelse utgör ett unikt exempel på hur två ekonomiska expansionsperioder, hansatiden och 1700-talets andra hälft, avspeglas i en välbevarad stadskärna. Den sammansatta bebyggelsemiljön, speglade gångna tiders byggnadsskick, gör innerstaden till ett synnerligen märkligt bebyggelseområde. De båda byggnaderna på fastigheten S:t Lars 3 utgör exempel på 1700-talets bebyggelse och ingår som en värdefull del i denna bebyggelsemiljö.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § första stycket lag (1988:950) om kulturminnen m m denna fastighet för byggnadsminne (BM).

BM-förklaringen av ovan angivna fastighet skall omfatta de två byggnaderna i enlighet med skyddsföreskrifterna nedan.

BYGGNADSBESKRIVNING

På fastigheten S:t Lars 3 ligger två byggnader med långsidorna intill varann. Den östra är uppförd i skiftesverksteknik medan den västra är av kalksten. Stenbyggnaden är uppförd direkt mot S:t Lars ruin. Byggnaderna omfattar bägge vardera ett plan och dubbla vindar under mansardtak. Stenbyggnadens nedre vind är inredd.

Skiftesverksbyggnadens norra hälft består i den nedre våningen av ett äldre trähus vars tak löpte i motsatt riktning mot dagens. Det ursprungliga huset kan sannolikt ha uppförts redan i slutet av 1600-talet. År 1833, enligt samtida ritning, erhöll det genom en omfattande ombyggnad dagens utsträckning och takform. I den nedre våningen samt på nedre vinden inreddes vardera en lägenhet med kök.

År 1913 köpte Visby stad fastigheten med avsikten att riva byggnaderna och frilägga kyrkoruinen. Det enda som dock revs var uthusen och ett stall, vilket skedde först år 1937. Samma år totalrenoverade staden träbyggnaden. Offentliga toaletter inreddes i den nedre våningen. Mellanbjälklaget höjdes vid tillfället så att den övre våningen blev obrukbar.

Sockeln är gjuten och tjärad. Den södra och östra fasaden som tidigare vätte mot en sluten gård är reveterad och avfärgad i ljusorange kulör. Den norra och västra fasaden är målad med rödfärg blandad med tjära. Fönstersnickerierna är målade grågröna. I synnerhet norra gaveln är välbevarad, med panelad bulstomme, fönstersnickerier och -luckor m m som sannolikt bevaras från 1830-talets ombyggnad. Taket är täckt med äldre lertegel.

Under större delen av 1700-talet ägdes den östra delen av fastigheten av olika smeder. Därför bör stenbyggnaden som har en smedja i det nedre planet, vara uppförd någon gång under 1700-talets förra hälft. Någon gång under 1800-talet, kanske år 1833, erhöll byggnaden sin övre våning och mansardtak. I våningen inreddes en lägenhet med kök. Lägenheten nåddes genom passage från träbyggnadens övre våning. År 1956 renoverades byggnaden och den övre våningen gjordes om till personalrum. Byggnaden är slätputsad och avfärgad i en ljusorange kulör. Sockeln är struken med asfalttjära. Fönster- och dörrsnickerierna är målade mörkgröna. Taket är täckt med takpapp.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2§ lagen (1988:950) om kulturminnen m m följande skyddsföreskrifter:

1. Ovan angivna byggnader får inte rivas eller till sitt yttre byggas om eller till. Inga förändringar får heller ske vad gäller tak- och fasadmaterial eller övrig exteriör utformning.
2. I byggnadernas inre får inte göras ingrepp i eller ändring av murverk respektive trästomme, takstolar och bärande konstruktioner och skorstensstockar.
- 3 I byggnadernas inre får heller ej göras ingrepp i eller ändring av fast inredning såsom den murade spisen i stenbyggnaden eller ett fåtal väggar från 1800-talet.
4. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vid underhålls- och reparationsarbeten får endast traditionella och till byggnaderna anpassade material och metoder användas. Utförandet skall ske på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

KOMMENTARER TILL SKYDDSFÖRESKRIFTERNA

Avsikten med skyddsföreskrifterna är att inga exteriöra eller interiöra förändringar avseende i punkt 1-3 ovan omtalade delar skall ske. Därför är även mindre förändringar som exempelvis uppsättning av antenner, räcken, skärmtak, altaner, markiser, skyltar, lampor m m tillståndspliktiga och får endast utföras i samråd med länsstyrelsen.

Före underhåll eller restaurering skall kontakt tas med länsstyrelsen, Livsmiljöenheten/ Kultur. Råd om åtgärder ges av länsstyrelsen. Till beslutet bifogas länsstyrelsens förslag till riktlinjer för framtida upprustningsarbeten.

Även för BM prövas bygglovpliktiga åtgärder på sedvanligt sätt i kommunens byggnadsnämnd. Stadsarkitektkontoret bör kontaktas i osäkra fall.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen enligt 3 kap 14§ lag om kulturminnen m m lämna tillstånd till ändring av byggnadsminnet i strid med skyddsföreskrifterna.

ÖVRIGT

Lydelsen i detta beslut har efter samråd med Riksantikvarieämbetet ändrats något jämfört med tidigare förslagen lydelse. Ändringarna är av redaktionell karaktär, sakinnehållet är detsamma.

EV ÖVERKLAGANDE AV BESLUTET

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten, se bilaga. Beslutet skall enligt 3 kap 21§ lagen om kulturminnen m m tillämpas utan hinder av att ev talan förs mot beslutet.

BESLUTANDE MM

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Thorsten Andersson.
Föredragande har varit länsantikvarie Marita Jonsson.

Förberedande handläggning har utförts av byggnadsantikvarie Margareta Olsson.
I den slutliga handläggningen har även deltagit förste länsassessorn Nils Strehlenert.

Thorsten Andersson

Marita Jonsson

Kopia
RAÄ
Byggnadsnämnden
Gotlands Fornsal
Kulturnämnden

Kopia av lagakraftvunnet beslut
RAÄ
Lantmäterimyndigheten
Gotlands Fornsal
Byggnadsnämnden
Planenheten
Länsantikvarien

RIKTLINJER FÖR FRAMTIDA UPPRUSTNINGSBETEN (Förslag)

Skiftesverksbyggnaden

- Den gjutna sockeln bör huggas bort och ersättas med en ny utförd med hydrauliskt kalkbruk. Samtidigt avlägsnas plåtskyddet vid anslutningen till väggen. Sockeln tjärstrykes. Innan denna åtgärd vidtas bör syllen och den nedre delen av träväggen regelbundet kontrolleras. På så sätt kan eventuella rötskador på grund av den utanpåliggande gjutna, täta sockeln kan noteras och stoppas.
- Vid framtida omputsning skall spritad kalkputs användas. Bruket blandas ca 1:2 -3 (volymdelar kalk:sand) där ballasten i spritningen utgörs av naturgrus och mycket sand. Samtidigt skall träkonstruktionen under putsen noggrant ses över. Skadat virke bytes mot oimpregnerat, väl torkat kärnvirke av hög kvalitet genom urstämning eller -huggning och ilusning. Putsen avfärgas med kalkfärg blandat med torrpigment till samma kulör som idag.
- I den norra fasaden skall de två listerna mellan våningarna lagas med nytt virke i kärnfur samt fästas väl, så att god tätning uppnås mot stommen. Övrigt rötskadat virke bör bytas till kärnvirke med hög kvalitet. Ifogning och lagning bör ske med stor noggrannhet och precision. Samtliga träfasader strykes med äkta falurödfärg blandad med tjära.
- Sladdragning till ljusamartur o dyl på fasaderna, bör minimeras. Där den är ofrånkomlig, bör den utföras med stor diskretion och målas i fasadens färg. All utvändig väggfast ljusamartur bör bytas till mer tidsenlig sådan. Parkeringskylten och elskåpet framför den östra fasaden bör placeras på annat ställe.
- Fönstersnickerierna i den norra fasaden och i den södra fasadens övre våning skall renoveras enligt A13-metoden eller enligt ett motsvarande renoveringsprogram/arbetsbeskrivning som länsstyrelsen tillhandahåller och som avpassas ålderdomliga fönstersnickerier. Rötskadade partier skall bytas. Snickerierna målas i ren linoljefärg i samma kulör som tidigare. Äldre handtillverkat glas skall hanteras varsamt för att återanvändas. Fönsterluckorna skall plockas isär och renoveras omsorgfullt. Vid målning avlägsnas inte äldre färglager, annat än löst sittande färg som torrskrapas bort. Komplettering med kopior där originalsmide till fönsterluckorna (och fönster) saknas.
- För byggnadens helhetsintryck vore det vid framtida utbytesbehov på sikt önskvärt om de fyra ytterdörrarna från år 1969 bytes mot nytillverkade med traditionell utformning (som exempelvis den västra ytterdörren).
- Plåten som täcker vindskivorna, bör avlägsnas.
- Skorstenen i tegel bör nätas och putsas med kalkbruk.

Stenbyggnaden

- Framtida omputsning skall ske med rent kalkbruk. Sockeln bör inte markeras och utförs med hydrauliskt kalkbruk. Fasaderna och sockeln avfärgas med ren kalkfärg i den nuvarande kulören.

- Fönstersnickerierna i den nedre våningen renoveras. Rötskadat virke byts. Snickerierna målas med ren linoljefärg i den nuvarande kulören. De bevarade fönsterluckorna till det norra fönstret hängs på.

- Ventilen till vinden i den norra fasaden ersätts med en lucka i trä. I denna borrar en mängd mindre hål för ventilation.

(Observera att ändring som strider mot BM:s skyddsföreskrifter kräver länsstyrelsens tillstånd. Bygglovpliktiga åtgärder prövas i kommunens byggnadsnämnd.)

